

Josip Brinar – 150

Josip Brinar je bil slovenski pedagog, pisec pedagoških in leposlovnih del, učbenikov za meščanske in osnovne šole ter ravnatelj meščanskih šol. Rodil se je 1. novembra 1874 v majhnem kraju Studence blizu Hrastnika. Njegov oče je bil po poklicu kmet, manjši trgovec in rudar, sam pa se je po končani osnovni šoli v Hrastniku odločil za učiteljski poklic. Leta 1888 se je vpisal na mariborsko učiteljsko šolo.

Po končanem šolanju se je leta 1893 zaposlil na osnovni šoli v Slovenski Bistrici (1893–1896). Kasneje je deloval še na osnovnih šolah v Vojniku (1896–1901), Rajhenburgu/Brestanici (1901–1902), Sevnici (1902–1904) in Blanci (1904–1905). Strokovni izpit je opravil leta 1895, tri leta kasneje pa še izpit za učitelja meščanskih šol. Kratek čas je nato poučeval na meščanski šoli v Krškem, nato pa je bil od leta 1906 do 1918 ravnatelj meščanske šole v Postojni. Po prvi svetovni vojni se je iz Postojne preselil v Celje, kjer je prevzel vodenje dekliške meščanske šole in tam ostal do upokojitve leta 1929.

Josip Brinar je ustvaril obsežen publicistični in literarni opus. Njegovo delo zajema pedagoške spise, leposlovje (Lisica Zvitorepka: živalske pravljice, Pohorske bajke in povesti, Volk sivor, strah Notranjske itn.) in učbenike (Čitanka za meščanske šole, Zgodovina za meščanske šole v treh stopnjah, Slovenska slovnica za obče ljudske šole v treh stopnjah, Zgodovinski zapiski za obče ljudske šole). Svoje prispevke je objavljala v Popotniku, Učiteljskem tovarišu, Pedagoškem letopisu, Ljubljanskem zvonu, Domu in svetu, Slovanu, Vrtcu in Zvončku. Napisal je tudi razpravo o Antonu Martinu Slomšku kot pedagogu, za katero je dobil častno nagrado Slovenskega učiteljskega društva za ptujski okraj.

Brinar je bil skozi celotno življenje zelo narodno zaveden, zato je pogosto prihajal v navzkriž z nemško usmerjenimi posamezniki. Med službovanjem v Rajhenburgu je denimo skušal kraj že v tistem času preimenovali v Limbarco ali po imenu tamkajšnjega potoka v Brestanico.

Josip Brinar (dlib.si)

Deloval je tudi v pevskih društvih, amaterskih gledališčih in tamburaških skupinah. V prostem času je užival v lovu, med katerim je pogosto našel navdih za svoja leposlovna dela. Mnogo je potoval, zlasti v Francijo, kjer si je leta 1900 ogledal tudi svetovno razstavo v Parizu in se udeležil pedagoškega kongresa. Svoje potopise je objavljali v Planinskem vestniku in Lovcu. Dolgoletni pedagog in ravnatelj je umrl 21. marca 1959 v Celju.

Matic Intihar

Ondina Otta Klasinc – 100

Rojena je bila 16. julija 1924 v Trstu, kjer je preživela nekaj več kot dvajset let življenja in drugo svetovno vojno. Njeno nadarjenost za glasbo je zelo zgodaj opazil tržaški glasbenik Luigi Toffolo, tedaj še dirigent cerkvenega zbora stolnice sv. Justa, kasneje pa tudi direktor tamkajšnjega gledališča Verdi. Pri Toffolu in mojstru kompozicije Valdu Medicusu je nato pet let študirala klavir in solo petje.

Po vojni se je na povabilo dirigenta Danila Švare pridružila ansamblu ljubljanske Opere, kjer je v sezoni 1946/1947 debitirala z vlogo Rozine (Rossini, *Seviljski brivec*), in sicer v slovenščini, ki je do tedaj ni govorila. Do leta 1951 je tam odpela še veliko sopranskih vlog.

Kmalu je v Lausanni (1951) in Benetkah (1953) prejela dve pomembni glasbeni nagradi, zaradi katerih se je začela uveljavljati na mednarodni glasbeni sceni. V petdesetih letih je živela predvsem v Milanu, gostovala po vsem svetu, od leta 1958 pa se je ustalila kot primadona mariborske Opere.

Leta 1970 je doštudirala, se kmalu poslovila od opernih nastopov ter do upokojitve poučevala vokalno tehniko na ljubljanski Akademiji za glasbo in na Oddelku za glasbeno pedagogiko Pedagoške fakultete v Mariboru. Umr-la je leta 2016 v Mariboru.

Prejela je nagrado Prešernovega sklada (1967) za vlogo Manon (Puccini, *Manon Lescaut*), Glazerjevo nagrado za življenjsko delo na področju mariborske kulture (1998), zlati red za zasluge Republike Slovenije (2005), najvišje slovensko stanovsko priznanje na področju glasbene umetnosti,

Ondina Otta Klasinc (dlib.si)

Betettovo nagrado (2011) in mnoge druge. Po njej se že od leta 1999 imenuje mednarodno tekmovanje opernih pevcev v Mariboru, od leta 2022 pa tudi Velika dvorana SNG Maribor.

Ana Marini

Helmut Engelbrecht – 100

Stota obletnica rojstva nekdanjega ravnatelja Piaristengymnasium Krems je priložnost, da opozorimo na jubilej zgodovinarja šolstva in avtorja temeljnega pregleda zgodovine avstrijskega izobraževanja, ki je do leta 1918 zaznamovalo tudi slovenske dežele. Helmut Engelbrecht je bil rojen 13. novembra 1924 v Ysperju (Spodnja Avstrija), po maturi na gimnaziji v Kremsu leta 1943 je bil vpoklican v vojsko, jo srečno preživel ter od leta 1945 na dunajski univerzi študiral nemščino, filozofijo in zgodovino ter doktoriral leta 1948. Postal je gimnazijski učitelj na več gimnazijah, od 1970–1989 pa ravnatelj gimnazije v Kremsu. Z vzgojo se je ukvarjal tudi doma kot oče treh otrok. Poleg zavzetosti za pedagoško in sindikalno delo pri zvezi krščanskega učiteljstva se je uveljavil kot neutrudni raziskovalec šolstva in od 1967 predavatelj zgodovine izobraževanja na dunajski univerzi.

Tudi pri nas je v strokovni javnosti znanih pet obsežnih knjig prof. dr. Helmuta Engelbrechta o avstrijski izobraževalni zgodovini (*Geschichte des österreichischen Bildungswesens. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Wien 1982–1988), ki jih je *Paedagogica Historica* 1991 označila kot mednarodno standardno delo. Po sedmih letih jim je pridružil še knjigo o vzgoji in izobraževanju v slikah (*Erziehung und Unterricht im Bild: zur Geschichte des österreichischen Bildungswesens*, 1995). Tudi za zgodovino slovenskega šolstva do 1918 najdemo v njegovih pregledih državni okvir šolskega razvoja in še kaj. Ob praznovanju 90-letnice Slovenskega šolskega muzeja je bil leta 1988 povabljen k nam kot predavatelj: sodeloval je s temo o pedagoškemu zgodovinopisju v Avstriji, objavljeno v reviji šolskih muzejev (*Zbornik za zgodovino šolstva* 1990, 23, str. 3–12). Engelbrechtovo delo je bilo opaženo v

Helmut Engelbrecht (Erziehung und Unterricht im Bild, 1995)

javnosti – naklonjen zapis ob njegovi 80-letnici je pod naslovom *Mojster zgodovine izobraževanja* (Meister der Geschichte der Bildung, WZ, 1. 12. 2004) pripravil vplivni avstrijsko-nemški zgodovinar pedagogike prof. dr. Wolfgang Brezinka (1928–2020).

Med temami, s katerimi se je Engelbrecht ukvarjal kot zavzet zgodovinar avstrijskega izobraževanja, so bila tudi učiteljska društva in prizadevanja učiteljstva za status in vpliv, začetki osnovnega šolstva in leta 2000 še zgodovina katoliških privatnih šol. Skoraj pozabljene izobraževalne teme vojne in povojne zgodovine je predstavil leta 2004 v delu o taboriščnih šolah (Lagerschulen. Schule unter Einfluss von Krieg und Vertreibung. Bildungsnotstand durch Kriegsereignisse, Kriegserfordernisse und Kriegsfolgen in Österreich), ki obravnava tudi taboriščne šole za preseljence, razseljence in begunce po letu 1945. Svoje objave je H. Engelbrecht tudi kot šolski praktik sklenil s pregledom razvoja organizacije avstrijskega šolstva do sodobnosti, s čimer je v družbenih izzivih spodbujal sodobno refleksijo (Schule in Österreich: Die Entwicklung ihrer Organisation von den Anfängen bis zur Gegenwart, izšlo posthumno 2015).

V svojem življenju je bil prof. dr. H. Engelbrecht – dočakal je 90 let in umrl 23. 11. 2014 v Kremsu – deležen več priznanj, tudi častnega doktorata univerze v Celovcu (1998) in častnega članstva filozofsko-zgodovinskega razreda Avstrijske akademije znanosti (2014). Akademija znanosti in univerza v Celovcu sta pripravili na začetku decembra 2024 na Dunaju ob stoti obletnici njegovega rojstva spominsko prireditev z več predavanji. Osrednji govornik, zgodovinar prof. dr. Ernst Bruckmüller, poznavalec tudi slovenske zgodovine, je predstavil svoj poskus vrednotenja dela Helmuta Englebrechta z vidika sosednje znanosti. Prireditev so sklenili s podelitvijo Engelbrechtove nagrade za odlična dela iz zgodovine izobraževanja.

Branko Šuštar

p. Vladimir Kos – 100

V Murski Soboti se je 2. junija 1924 rodil univerzitetni profesor, duhovnik, pesnik, misijonar in filozof dr. Vladimir Kos. Osnovno šolo in nižjo klasično gimnazijo je končal v Mariboru in že takrat objavil nekaj svojih pesmi. Šolanje je nadaljeval v Ljubljani z vmesnimi prekinitvami zaradi vihre druge svetovne vojne ter se po končani višji gimnaziji vpisal na študij teologije. Po vojni je študij nadaljeval v Italiji. Leta 1950 je bil posvečen v duhovnika, doktorat pa je dosegel leta 1953 na rimski univerzi Gregoriana in kmalu za tem vstopil k jezuitom. Kot misijonar se je leta 1956 odpravil na Japonsko. Nekaj časa je preživel tudi na Irskem, kjer se je izpopolnjeval v angleškem jeziku, nato se je vrnil v Tokio. Ob karitativnem delu v revni tokijski četrti Adači-ku je na priznani univerzi Sophia dolga

leta poučeval teologijo, angleščino in nemščino, kasneje pa je predaval filozofijo v angleščini na mednarodnem oddelku. Od leta 1996 naprej je predaval skoraj 20 let vsako leto tudi kot gostujoči profesor na Univerzi v Mariboru, Filozofski fakulteti v Ljubljani, Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, Teološki fakulteti v Ljubljani in v zadnjih letih tudi na Katoliškem inštitutu. Leta 1971 je prejel zamejsko in zdonsko literarno nagrado Vstajenje, leta 2004 pa ga je predsednik Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek odlikoval z Zlatim redom za zasluge. Odlikovanja je prejel za književni opus, prispevek k slovenski kulturi in jeziku v svetu ter človekoljubna dejanja. Deset let kasneje je prejel nagrado Prešernovega sklada za zbirki Pesmi z japonskih otokov in Ob rahlo tresoči se tokijski harfi. S pesmimi in drugimi prispevki je sodeloval v zdonskih in katoliških zamejskih revijah in časopisih. Umrl je leta 2022 v Tokiu, kjer je tudi pokopan. Pater Vladimir Kos je bil brat znanega slovenskega ilustratorja in karikaturista Boža Kosa.

*p. dr. Vladimir Kos
(jezuiti.si)*

Anton Arko